

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.014.02.2023

**Pan
Kazimierz Misztal
Burmistrz Krasnobrodu**

ul. 3 Maja 36
22-440 Krasnobród

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/23/013 Wdrażanie gospodarki o obiegu zamkniętym

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Krasnobrodzie, ul. 3 Maja 36, 22-440 Krasnobród (dalej: UM lub Urząd).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Kazimierz Misztal, Burmistrz Krasnobrodu, od 8 grudnia 2014 r. (dalej: Burmistrz).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania gminy na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym. 2. Realizacja projektów pilotażowych dotyczących gospodarki o obiegu zamkniętym.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2022 r. z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed lub po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Anna Zawadzka, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LLU/94/2023 z 23 maja 2023 r. (akta kontroli tom I str. 1-3)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Gmina Krasnobród³ w sposób prawidłowy realizowała zadania i obowiązki na rzecz GOZ⁴ wynikające z ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach⁵ oraz ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach⁶, za wyjątkiem stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie nieupublicznienia w Biuletynie Informacji Publicznej UM (dalej: BIP) analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi oraz niektórych informacji wymaganych przez ucpg, nieprzeprowadzania w wymaganych terminach oraz w przewidzianej formie kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli, a także niesporządzenia raportów z wykonania gminnego programu ochrony środowiska. W dokumentach strategicznych uwzględniono działania na rzecz wspierania

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623 (dalej: ustawa o NIK).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: Gmina.

⁴ Zgodnie z definicją przyjętą w *Mapie drogowej transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym* (dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 10 września 2019 r.; niepublikowana uchwała Rady Ministrów nr 136/2019, str. 7.) gospodarka o obiegu zamkniętym to model rozwoju gospodarczego, w którym – przy zachowaniu warunku wydajności – spełnione są następujące podstawowe założenia:

a) wartość dodana surowców/zasobów, materiałów i produktów jest maksymalizowana lub
b) ilość wytwarzanych odpadów jest minimalizowana, a powstające odpady są zagospodarowywane zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami (zapobieganie powstawaniu odpadów, przygotowywanie do ponownego użycia, recykling, inne sposoby odzysku, unieszkodliwienie).

⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 1469, ze zm. (dalej: ucpg).

⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, ze zm. (dalej: ustawa o odpadach).

Gospodarki o obiegu zamkniętym (dalej: GOZ), które zostały poprzedzone stosownymi konsultacjami. Cele w poszczególnych dokumentach były spójne i zgodne z dokumentami ponadgminnymi. Pomimo zagospodarowania odpadów komunalnych, zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, dopiero w 2022 r. odnotowano minimalny spadek masy wytwarzanych odpadów (o 2%), przy czym w okresie objętym kontrolą średnia masa wytwarzanych odpadów na jednego mieszkańca była niższa niż średnia odnotowana na terenie województwa lubelskiego (o ok. 25%) i na terenie kraju (o ok. 45%). W okresie objętym kontrolą Gmina wywiązała się z wymogów prawnych dotyczących osiąganych poziomów zagospodarowania odpadów komunalnych, w związku z czym nie ponosiła z tego tytułu kar finansowych. W Gminie stosowano środki poprawy efektywności energetycznej zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej. W związku z nieprzystąpieniem Gminy do projektu pilotażowego pn. Gospodarka o obiegu zamkniętym, NIK odstępuje od oceny kontrolowanej jednostki w tym zakresie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania gminy na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym

Opis stanu
faktycznego

1. Działania/zadania na rzecz wsparcia gospodarki o obiegu zamkniętym w dokumentach gminy

Aspekty dotyczące GOZ zostały zawarte w dokumentach strategicznych Gminy, tj. w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Krasnobród do 2020 r.⁸ i w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Krasnobród do roku 2023⁹. Wskazano je również w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Zielone Serce Roztocza 2021-2030¹⁰.

Szczegółowe cele i działania określono w Strategii RPZSR w celu strategicznym 2 Adaptacja do zmian klimatu i zrównoważona przestrzeń, w działaniach: 2.1 Zwiększenie efektywności energetycznej i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych; 2.2 Poprawa stanu infrastruktury sieciowej, sanitarnej i gospodarki odpadami; 2.5 Edukacja i promocja postaw ekologicznych. W ramach Działania 2.2 zaplanowano na 2023 r. rozpoczęcie realizacji w partnerstwie z gminami ościennymi projektu pn. Rozbudowa punktów selektywnej zbiórki odpadów na obszarze Zielonego Serca Roztocza, polegającego na ich rozbudowie oraz przebudowie poprzez przygotowanie podłoża, wyposażenie w nowoczesny system wagowy, kontenery, sprzęt załadunkowy oraz zagospodarowanie terenu, oświetlenie i monitoring oraz inną niezbędną infrastrukturę. Budżet projektu oszacowano na kwotę 16 mln zł, z terminem realizacji do 2028 r.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Przyjęta uchwałą nr XVI/142/08 Rady Miejskiej w Krasnobrodzie z 27 marca 2008 r. (dalej: Strategia Rozwoju Gminy)

⁹ Dalej: gminny program ochrony środowiska.

¹⁰ Przyjęta uchwałą nr XXXIII/268/2022 Rady Miejskiej w Krasnobrodzie z 15 września 2022 r. w sprawie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Zielone Serce Roztocza 2021-2030 (dalej: Strategia RPZSR). Na podstawie Porozumienia międzygminnego zawartego przez gminy: Krasnobród, Józefów, Susiec i Zwierzyniec, w celu opracowania i wdrożenia Strategii RPZSR.

W Strategii RPZSR zaplanowano na 2023 r. również rozpoczęcie realizacji indywidualnego projektu pn. Zakup wyposażenia do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Majdanie Wielkim, którego celem było opracowanie efektywnego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie gminy. Wartość projektu oszacowano na kwotę 2 mln zł, z terminem realizacji do 2026 r. Ponadto w Strategii tej zaplanowano następujące działania w zakresie GOZ na lata 2023-2030:

- modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej na terenie gminy;
- modernizację energetyczną budynków ZGK¹¹ w Krasnobrodzie z/s w Majdanie Wielkim;
- modernizację energetyczną budynku Urzędu Miejskiego w Krasnobrodzie;
- energooszczędne oświetlenie uliczne w gminie;
- montaż odnawialnych źródeł energii na terenie gminy, obejmujących fotowoltaikę, pompy ciepła oraz kolektory słoneczne;
- montaż instalacji fotowoltaicznych na siedmiu ujęciach wody w gminie;
- wymianę źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych na terenie gminy;
- modernizację energetyczną budynku Zespołu Szkół w Krasnobrodzie;
- modernizację głównej przepompowni ścieków w Krasnobrodzie;
- przebudowę i rozbudowę oczyszczalni ścieków dla aglomeracji Krasnobród;
- budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy.

(akta kontroli tom I str. 125-176)

Ogólne zapisy dotyczące GOZ zawarto również w gminnym programie ochrony środowiska w rozdziale 5.8 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów, w szczególności w zakresie wzrostu świadomości mieszkańców odnośnie gospodarowania odpadami oraz ograniczenia ich wytwarzania. Założono również próbę wyeliminowania odpadów zmieszanych ze strumienia odpadów poprzez dalszy rozwój ich segregacji. Z kolei w Strategii Rozwoju Gminy w celu priorytetu 4 Poprawa stanu infrastruktury technicznej, wskazano cel operacyjny 7 Usprawnienie gospodarki odpadami stałymi.

(akta kontroli tom I str. 53-124)

Gmina realizowała również zadania zawarte w wieloletnim Programie usuwania wyrobów zawierających azbest¹² (dalej: Program usuwania azbestu). Program ten opracowany w 2006 r. był dwukrotnie aktualizowany¹³ i po aktualizacji dokonanej w 2017 r. okres jego obowiązywania ustalono do 2032 r. W dniu 2 lutego 2018 r. zawarto umowę o współpracy z Województwem Lubelskim mającą m.in. na celu realizację projektu pt. System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie

¹¹ Zakład Gospodarki Komunalnej.

¹² Zadania: 1. Aktualizacja bazy danych o lokalizacji istniejących wyrobów zawierających azbest. 2. Inwentaryzacja bieżąca wyrobów zawierających azbest. 3. Edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków dotyczących postępowania z wyrobami zawierającymi azbest oraz sposobów bezpiecznego ich usuwania oraz unieszkodliwiania. 4. Mobilizowanie właścicieli budynków do usunięcia wyrobów zawierających azbest poprzez system pomocy edukacyjnej i finansowej. 5. Podejmowanie działań w kierunku pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację Programu. 6. Udzielanie pomocy finansowej osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym i innym właścicielom zasobów mieszkaniowych w usuwaniu odpadów zawierających azbest. 7. Przeznaczenie części środków finansowych z budżetu Gminy na realizację Programu. 8. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z obiektów oświatowych, użyteczności publicznej i innych będących własnością Gminy. 9. Zapobieganie powstawania „dzikich” wysypisk z odpadami zawierającymi azbest. 10. Oczyszczenie terenów gminy i innych terenów publicznych z porzuconych odpadów azbestowych. 11. Bieżący monitoring realizacji Programu i okresowe raportowanie jego realizacji. 12. Okresowa weryfikacja i aktualizacja Programu.

¹³ W 2011 r. i w 2017 r.

województwa lubelskiego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Osi priorytetowej 6 Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów, Działanie 6.3. Gospodarka odpadami.

(akta kontroli tom II str. 370-381)

2. Przygotowanie i planowanie działań/zadań na rzecz GOZ w dokumentach gminy

2.1. Określenie celów i kierunków działań w zakresie GOZ zawartych w Strategii RPZSR zostało poprzedzone konsultacjami społecznymi mającymi na celu umożliwienie mieszkańcom, instytucjom i podmiotom gospodarczym złożenie uwag i opinii. Dodatkowo do ww. dokumentu została opracowana Prognoza oddziaływania na środowisko.

(akta kontroli tom I str. 177-237)

W Strategii RPZSR zawarto zestawienie uwarunkowań wewnętrznych w postaci mocnych i słabych stron wynikających z kwestii społecznych, gospodarczych, środowiskowych i przestrzennych gminy oraz określenie zewnętrznych szans i zagrożeń rozwojowych Gminy. Opracowano trzy cele strategiczne¹⁴, a w ich ramach 16 kierunków działań, z czego trzy odnosiły się do zadań na rzecz GOZ¹⁵. Określono oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia. Pomiar wartości wskaźników osiągnięcia celów strategicznych zaplanowano przeprowadzić w: 2025 r., w 2027 r. i w 2030 r.

(akta kontroli tom I str. 151-154, 171-172)

W gminnym programie ochrony środowiska, w ramach 10 obszarów interwencji¹⁶, dokonano oceny stanu środowiska oraz opracowano – poprzez analizę SWOT – mocne i słabe strony danego obszaru oraz szanse i zagrożenia. Wyznaczono również wskaźniki, w celu monitorowania stopnia realizacji założonych zadań, z określoną wartością bazową i docelową.

(akta kontroli tom I str. 91-109)

2.2.1. Wpisując działania na rzecz GOZ do Strategii RPZSR oraz do gminnego programu ochrony środowiska kierowano się oceną stanu środowiska oraz realizacją zadań, jakie nakładane były na jednostki samorządu terytorialnego w ramach polityki ochrony środowiska.

Cele i działania dotyczące GOZ zawarte w ww. dokumentach strategicznych Gminy były wewnętrznie spójne i odzwierciedlały założenia przyjęte w dokumentach krajowych¹⁷, m.in. w zakresie działań związanych z transportem bezemisyjnym, termomodernizacją, rozwojem OZE, wymianą urządzeń grzewczych na niskoemisyjne. Wpisywały się również w założenia i cele Programu ochrony środowiska dla województwa lubelskiego na lata 2020-2023 z perspektywą do roku 2027 m.in. w zakresie celu GOZ. I *Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami*, poprzez realizację zadania modernizacji i budowy punktów selektywnego zbierania

¹⁴ Cel 1: Wzrost konkurencyjności i atrakcyjności turystycznej; Cel 2: Adaptacja do zmian klimatu i zrównoważona przestrzeń; Cel 3: Wzrost jakości życia i spójności społecznej.

¹⁵ Kierunek 1: Zwiększenie efektywności energetycznej i wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych; Kierunek 2: Poprawa stanu infrastruktury sieciowej, sanitarnej i gospodarki odpadami; Kierunek 5: Edukacja i promocja postaw ekologicznych.

¹⁶ 1. Ochrona klimatu i jakości powietrza; 2. Zagrożenia hałasem; 3. Pola elektromagnetyczne; 4. Gospodarowanie wodami; 5. Gospodarka wodno-ściekowa; 6. Zasoby geologiczne; 7. Gleby; 8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów. 9. Zasoby przyrodnicze. 10. Zagrożenia poważnymi awariami.

¹⁷ Polityka ekologiczna Państwa 2030, Polityka energetyczna Polski do 2030 r.

odpadów komunalnych, a także były zgodne z kierunkami działań i systemem gospodarowania odpadami zawartymi w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego 2022¹⁸ (dalej: WPGO).

Gminny program ochrony środowiska uzyskał 9 lipca 2020 r. pozytywną opinię Zarządu Powiatu w Zamościu¹⁹.

(akta kontroli tom I str. 155-156,181-183,133-140,117-119)

2.2.2. W Strategii RPZSR zawarto harmonogram realizacji projektów partnerskich z gminami ościennymi, jak również projektów własnych Gminy. W harmonogramie tym określono kierunki i działania, opisano zaplanowane projekty, określono ich szacunkową wartość i planowany termin realizacji.

(akta kontroli tom I str. 157-168)

W gminnym programie ochrony środowiska zawarto zarówno harmonogram realizacji zadań własnych, jak i harmonogram zadań monitorowanych. W harmonogramach tych wskazano obszary i kierunki interwencji, zakres poszczególnych zadań oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Zapisano również termin realizacji każdego zadania oraz źródło jego finansowania.

(akta kontroli tom I str. 102-105)

W regulaminie organizacyjnym Urzędu²⁰ określono zakres działania dla samodzielnego stanowiska pracy ds. gospodarki odpadami komunalnymi. W zakresie tym zapisano m.in. następujące zadania:

- prowadzenie całokształtu spraw związanych z funkcjonowaniem systemu odbierania odpadów komunalnych na terenie gminy;
- realizację zadań wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminie;
- prowadzenie postępowania egzekucyjnego w zakresie należności z tytułu opłat za odpady komunalne;
- prowadzenie rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych.

Określono również zadania dla samodzielnego stanowiska pracy ds. ochrony środowiska. Zakresy czynności wynikające z powierzonych stanowisk pracy odzwierciedlały zapisy z powyższego Regulaminu Organizacyjnego. Nie uszczegółowiono w nich zadań związanych z GOZ, ale zawarto ogólne zapisy wynikające z ustaw²¹.

(akta kontroli tom I str. 21-52)

2.2.3. Jednym z zadań ujętych w harmonogramie zawartym w gminnym programie ochrony środowiska było objęcie zorganizowanym systemem odbierania oraz selektywnego zbierania odpadów komunalnych wszystkich mieszkańców. Zadanie powyższe zostało zrealizowane zgodnie z założeniami, tj. do końca 2020 r. Inne zadania zawarte w tym programie, m.in. zawieranie umów z przedsiębiorcami świadczącymi usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od mieszkańców; osiąganie ustawowych poziomów recyklingu oraz ograniczenia

¹⁸ 5.1.6. Działania w zakresie ograniczania składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.
5.1.7. System gospodarowania odpadami oraz plan działań na terenie województwa lubelskiego.

¹⁹ Uchwała nr 147/2020 Zarządu Powiatu w Zamościu z dnia 9 lipca 2020 r.

²⁰ Wprowadzony zarządzeniem nr 351/2017 Burmistrza Krasnobrodu z dnia 18 września 2017 r. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Krasnobrodzie; zmienionego zarządzeniem nr 64/2019 Burmistrza Krasnobrodu z 15 maja 2019 r. w sprawie zmiany Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Krasnobrodzie (dalej: regulamin organizacyjny).

²¹ Tj. z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo o ochronie środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, ze zm.) (dalej: Poś) oraz ucpg.

masy odpadów przeznaczonych do składowania; kontrola przeciwdziałania powstawaniu dzikich wysypisk oraz podmiotów odbierających odpady od mieszkańców, miały charakter ciągły.

(akta kontroli tom I str. 102-104, 312, 396-397)

Zadanie ujęte w Strategii RPZSR pn. Zakup wyposażenia do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Majdanie Wielkim planowane jest do zrealizowania do końca 2026 r.

(akta kontroli tom I str. 165)

2.3.1. W latach 2018-2022 nie sporządzono raportów z wykonania gminnego programu ochrony środowiska, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Pomimo podejmowanych przez Gminę działań²², w latach 2018-2021 masa wytwarzanych odpadów komunalnych na jednego mieszkańca wzrastała i wynosiła odpowiednio: 171 kg w 2019 r.²³, 185 kg w 2020 r. i 200 kg w 2021 r. Oznaczało to wzrost o ok. 17% w latach 2019-2021. Podobny wzrost odnotowano zarówno na terenie województwa lubelskiego (222 kg w 2018 r., 234 kg w 2019 r., 253 kg w 2020 r. i 265 kg w 2022 r. – wzrost o ok. 19%), jak i na terenie kraju (325 kg w 2018 r. 332 kg w 2019 r., 344 kg w 2020 r. i 360 kg w 2021 r. – wzrost o ok. 10%). W 2022 r. zanotowano nieznaczny spadek masy wytwarzanych odpadów komunalnych, zarówno na terenie kraju, województwa, jak i na terenie gminy do poziomu odpowiednio: 355 kg (spadek o 1,5%), 256 kg (spadek o ok. 3,5%) i 196 kg (spadek o 2%).

(akta kontroli tom I str. 336-397, 272)

2.3.2. Podjęte przez Gminę działania w zakresie monitorowania zadań związanych z GOZ polegały przede wszystkim na wykonaniu audytów projektów realizowanych na rzecz GOZ, które obejmowały efektywność energetyczną budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji. Monitorowano również funkcjonowanie zmodernizowanego i rozbudowanego oświetlenia ulicznego w gminie.

(akta kontroli tom II str. 384-417)

Gmina nie składała raportów i sprawozdań z wykonania działań na rzecz GOZ. Sekretarz Gminy poinformował, że obecnie trwa kontrola wskaźników rezultatu dla projektu pn. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Krasnobród prowadzona przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego (dalej: UM WL), a Gmina została zobowiązana do złożenia informacji o osiągnięciu ww. wskaźników do 20 października 2023 r.

(akta kontroli tom II str. 384)

3. Realizacja zadań i obowiązków gminy na rzecz GOZ wynikających z ucpg

3.1. Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Krasnobród²⁴ zawierał zasady ogólne w zakresie prowadzenia selektywnego zbierania odpadów, zgodnie z którymi odpady komunalne przed ich zgromadzeniem w pojemnikach lub workach na odpady należało poddać sortowaniu w celu oddzielnego gromadzenia m.in. następujących frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych, szkła, odpadów wielomateriałowych, bioodpadów, popiołu, odpadów

²² M.in.: prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, przeprowadzanych akcji edukacyjnych, działania na terenie gminy Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

²³ Za 2018 r. brak danych.

²⁴ Wprowadzony uchwałą nr XV/132/2020 Rady Miejskiej w Krasnobrodzie z dnia 15 kwietnia 2020 r. (dalej: regulamin utrzymania porządku i czystości).

niebezpiecznych, przeterminowanych leków i chemikaliów, zużytych baterii i akumulatorów, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, zużytych opon, odpadów budowlanych i rozbiórkowych oraz odpadów tekstyliów i odzieży.

(akta kontroli tom I str. 260-265)

W Gminie przyjęto również²⁵ szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości położonych na terenie gminy, i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi²⁶.

(akta kontroli tom I str. 268-269)

Na podstawie art. 6n ust. 1 ucpg Rada Miejska w Krasnobrodzie²⁷ określiła wzór deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, którą mają obowiązek składać właściciele nieruchomości położonych na terenie gminy.

(akta kontroli tom I str. 303-305)

W okresie objętym kontrolą Rada Miejska w Krasnobrodzie wydawała uchwały²⁸ w sprawie wyboru metody opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia stawki tej opłaty od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują. Opłatę ustalano jako iloczyn liczby mieszkańców zamieszkujących daną nieruchomość oraz stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

(akta kontroli tom I str. 298-302)

Wojewoda Lubelski nie wydał zarządzenia w trybie art. 11c ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych²⁹, zmieniającego lub wyłączającego wymagania dotyczące selektywnego zbierania odpadów komunalnych, określone w regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 4a ust. 1 ucpg. Przekazał natomiast pismo Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie odpadów z izolatoriów oraz Poradnik postępowania z odpadami powstającymi w izolatoriach instytucjonalnych, izolatoriach domowych i miejscach kwarantanny. Na tej podstawie oraz biorąc pod uwagę Wytyczne Ministra Klimatu³⁰, Gmina określiła zalecenia dotyczące izolacji domowej, w tym postępowanie z odpadami komunalnymi wytwarzanymi w miejscach izolacji i kwarantanny. Dodatkowo Gmina podpisała umowę³¹ na odbiór odpadów z gospodarstw domowych, w których potwierdzono

²⁵ Uchwała nr XV/131/2020 Rady Miejskiej w Krasnobrodzie z dnia 15 kwietnia 2020 r.

²⁶ Gospodarowanie odpadami komunalnymi obejmuje w szczególności: częstotliwość odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, sposób świadczenia usług przez punkt selektywnego zbierania odpadów, tryb i sposób zgłaszania przez właścicieli nieruchomości przypadków niewłaściwego świadczenia usług przez przedsiębiorcę odbierającego odpady komunalne od właścicieli nieruchomości lub prowadzącego punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.

²⁷ Uchwała nr XV/130/2020 z 15 kwietnia 2020 r. Poprzednio obowiązywała: uchwała nr XVI/116/2016 Rady Miejskiej w Krasnobrodzie z 24 czerwca 2016 r. w sprawie ustalenia wzoru deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi składanej przez właścicieli nieruchomości zamieszkałych położonych na terenie Gminy Krasnobród.

²⁸ W: 2019 r., 2020 r., 2021 r. i 2022 r.

²⁹ Dz. U. z 2023 poz. 1327, ze zm., dodanego na mocy art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw. Dz. U. poz. 568, ze zm.

³⁰ <https://www.gov.pl/web/klimat/wytyczne-ws-postepowania-z-odpadami-w-czasie-wystepowania-zakazen-koronawirusem-sars-cov-2>.

³¹ Umowa nr 60/2020 z 28 października 2020 r.

występowanie koronawirusa SARS-CoV-2 o kodzie 180103³². Umowa ta uległa rozwiązaniu 30 kwietnia 2022 r.

(akta kontroli tom I str. 315-334)

W okresie objętym kontrolą na terenie gminy funkcjonował Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (dalej: PSZOK)³³, który zapewniał przyjmowanie odpadów komunalnych takich jak: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło, odpady opakowaniowe wielomateriałowe, odpady niebezpieczne i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe. PSZOK był całodobowo monitorowany, co potwierdzono w trakcie oględzin. Zasady korzystania opisano w odrębnym Regulaminie³⁴, który został udostępniony na stronie internetowej UG Krasnobród³⁵ oraz bezpośrednio w PSZOK.

Na terenie gminy nie funkcjonowała instalacja komunalna w rozumieniu art. 38b ust. 1 pkt ustawy o odpadach.

(akta kontroli tom I str. 398-413)

3.2. Gmina zapewniała zagospodarowanie odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, o której mowa w art. 3 ust. 2 pkt 6b ucpg.

Na podstawie danych zawartych w dokonywanych analizach stanu gospodarki odpadami komunalnymi ustalono, że:

- ilość ogółu wytwarzanych przez mieszkańców gminy odpadów komunalnych sukcesywnie rosła w latach 2018-2021 i wynosiła: w 2018 r. - 968 Mg, w 2019 r. - 1009 Mg, w 2020 r. - 1276 Mg i w 2021 r. - 1390 Mg. Natomiast w 2022 r. zmalała do 1349 Mg;
- graniczono masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do zera już w latach 2020-2022;
- w 2022 r. wskaźnik udziału przekazanych do termicznego przekształcenia odpadów komunalnych w stosunku do odebranych i zebranych odpadów wyniósł 6,32%;
- 2022 r. ograniczono poziom składowania odpadów komunalnych do 15,37%.

(akta kontroli tom I str. 336-364)

3.3. W zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami, w szczególności w zakresie selektywnego zbierania odpadów komunalnych oraz o podjętych działaniach informacyjno-edukacyjnych³⁶, informowano mieszkańców przede wszystkim za pośrednictwem swojej strony internetowej. Zamieszczano tam m.in.: informacje o sposobie i zasadach segregacji odpadów, aktualne harmonogramy odbioru odpadów komunalnych, informacje o podmiotach wpisanych do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

³² Tzw. Inne odpady medyczne, które zawierają żywe drobnoustroje chorobotwórcze lub ich toksyny oraz inne formy zdolne do przeniesienia materiału genetycznego, o których wiadomo lub co do których istnieją wiarygodne podstawy do sądzienia, że wywołują choroby u ludzi i zwierząt.

³³ Majdan Wielki 398, 22-440 Krasnobród, czynny w środy i soboty w godz. 9-16.

³⁴ Regulamin określający zasady przyjmowania odpadów komunalnych selektywnie zbieranych przez PSZOK (dalej: Regulamin PSZOK).

³⁵ <http://www.krasnobrod.gov.info.pl/>

³⁶ Zajęcia proekologiczne dla uczniów Szkoły Podstawowej w Majdanie Wielkim – projekt pn. Nasze zielone miejsce na ziemi.

Wykorzystywano w tym celu również miesięcznik samorządu gminnego, w którym zamieszczano artykuły o tematyce ekologicznej oraz z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, np. informacje o stawkach za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

W 2019 r., w celu poprawy efektywności selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, Gmina zakupiła 2 tys. sztuk naklejek na pojemniki na odpady informujących o prawidłowym sposobie segregacji śmieci. Burmistrz poinformował, że co roku do każdej posesji dostarczane były również harmonogramy odbioru odpadów i surowców wtórnych z terenu gminy w formie papierowej.

(akta kontroli tom I str. 275-291, 411-414)

3.4. Na stronie internetowej Urzędu udostępniano informacje o podmiotach odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu danej gminy, zawierające: firmę, oznaczenie siedziby i adres podmiotu odbierającego odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, miejsca zagospodarowania przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu danej gminy niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne, bioodpady stanowiące odpady komunalne oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania. Zamieszczone były również informacje o działalności PSZOK.

Na stronie internetowej nie zamieszczono jednak niektórych informacji wymaganych na podstawie art. 3 ust. 2 pkt 9 ucp, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 411-414)

3.5. Gmina terminowo dokonywała corocznej analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi, służącej weryfikacji możliwości technicznych i organizacyjnych gminy w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Na przykładzie analizy za 2022 r. potwierdzono, że zawierała ona informacje, o których mowa w art. 9tp ust.1 ucp. Analizy sporządzano w oparciu o dane ze sprawozdań składanych przez podmioty zobowiązane, o których mowa w art. 9n ust. 1, art. 9na ust. 1, art. 9nb ust. 1 lub art. 9o ust. 1 ucp³⁷.

W okresie objętym kontrolą nie udostępniano w BIP UM Analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom I str. 336-364)

3.6. W latach 2020-2022 poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wyniósł³⁸ w gminie odpowiednio: 79,81% wagowo³⁹, tj. spełnił wymóg art. 3aa pkt 1 ucp; 36,54% wagowo i 40,04% wagowo, tj. spełnił wymóg art. 3b ust. 1 pkt 2 ustawy ucp⁴⁰.

³⁷ Sprawdzono na podstawie analizy za 2021 r.

³⁸ Dane pozyskane z UM WL (zgodne z wykazanymi w sprawozdaniach UM).

³⁹ Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych oblicza się jako stosunek masy odpadów komunalnych przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi do masy wytworzonych odpadów komunalnych.

⁴⁰ Wymagane poziomy wynosiły:

- 1) za 2020 r. poziom: przygotowania do ponownego użycia i recyklingu następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w wysokości co najmniej 50% wagowo (art. 3aa ucp);
- 2) za 2021 r.: poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej: 20% wagowo (art. 3b ucp);
- 3) za 2022 r.: poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej 25% wagowo (art. 3b ucp).

W 2020 r. na terenie gminy nie odbierano i nie zbierano innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych.

Gmina ograniczyła masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, zgodnie z art. 3c ucp⁴¹, tj. w zatwierdzonym sprawozdaniu za 2020 r. wykazała wartość wagową wynoszącą: 0,0% całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania – w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

(akta kontroli tom I str. 355-364, tom II str. 435-440)

3.7. W regulaminie utrzymania porządku i czystości pozytywnie zaopiniowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Zamościu, określono szczegółowe wymagania zawarte w art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. a i b ucp^g.

W związku z prowadzeniem na terenie gminy selektywnej zbiórki odpadów komunalnych nie prowadzono łącznej zbiórki odpadów tworzyw sztucznych, metali, opakowań wielomateriałowych oraz szkła.

(akta kontroli tom I str. 260-267)

3.8. W okresie objętym kontrolą usługę odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości z terenu Gminy świadczyły trzy podmioty – SZG w Józefowie, PGK Sp. z o.o. w Krasnobrodzie oraz Spółka. z o.o. M-E. Na podstawie wybranej do kontroli umowy nr 13/2021, zawartej w dniu 1 marca 2021 r. z SZG w Józefowie stwierdzono, że zawierała ona wymogi określone w art. 6f ust. 1a ucp^g. Przedmiot umowy został szczegółowo określony w Szczegółowym Opisie Przedmiotu Zamówienia, będącym załącznikiem do Specyfikacji Warunków Zamówienia, która stanowiła integralną część wskazanej umowy.

(akta kontroli str. tom I str. 415-508)

3.9. W UM prowadzony był rejestr działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zgodnie z art. 9b ucp^g. Rejestr prowadzono w formie papierowej i elektronicznej. Wpisu do rejestru oraz zmiany wpisu w rejestrze dokonywano na bieżąco, na podstawie pisemnego wniosku przedsiębiorcy. Do wniosku dołączano dokumenty, zgodnie z art. 8 ust. 1 i 1a ucp^g. Według stanu na 31 lipca 2023 r. do Rejestru było wpisanych dziewięć podmiotów.

(akta kontroli tom II str. 245-283)

3.10. W Urzędzie weryfikowano sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi składane przez podmioty, o których mowa w art. 9n ust. 1, art. 9na ust. 1, art. 9nb ust. 1 lub art. 9o ust. 1 ucp^g⁴² poprzez analizę danych z Kart przekazania odpadów⁴³. Karty zawierały, m.in. informacje o podmiocie przekazującym odpady, kod, rodzaj i masę przekazanych do zagospodarowania odpadów komunalnych oraz adres instalacji, do której

⁴¹ Zgodnie z nim, do dnia 16 lipca 2020 r. Gmina powinna ograniczyć masę odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania do nie więcej niż 35% wagowo całkowitej masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania – w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. (art. 3c ucp^g).

⁴² Tj.: podmiot odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, podmiot prowadzący punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych, podmiot zbierający odpady komunalne, podmiot prowadzący działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, prowadzącego instalację komunalną lub innego posiadacza odpadów.

⁴³ Karty przekazania odpadów komunalnych – składają podmioty odbierające odpady komunalne od mieszkańców gminy. Dalej: Karta.

zostały przekazane odpady. Poza tym podmiot prowadzący PSZOK przekazywał do UM dane⁴⁴ w formie tabel wypełnianych ręcznie.

(akta kontroli tom II str. 81-242)

3.11. W Urzędzie sporządzano i przekazywano terminowo Marszałkowi Województwa Lubelskiego (dalej: Marszałek WL) i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska roczne sprawozdania z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za pośrednictwem bazy BDO⁴⁵. Sprawozdanie za 2021 r. po czterokrotnej korekcie ostatecznie zostało zatwierdzone 4 lipca 2023 r. Burmistrz wyjaśnił, że korekty były dokonywane na wniosek Marszałka WL, pomimo upływu terminu na jego złożenie⁴⁶.

(akta kontroli tom II str. 5-7, 31-56, 313)

3.12. Kontrole podmiotów odbierających odpady komunalne przeprowadzał pracownik UM, zgodnie z przepisami ucpg, na podstawie upoważnienia wydanego przez Burmistrza Krasnobrodu. W latach 2018-2022 przeprowadzono kontrolę tylko w jednym podmiocie (w czerwcu 2022 r.) wpisanym do rejestru działalności regulowanej, w trakcie której sprawdzono spełnienie przez podmiot odbierający odpady komunalne wymagań zawartych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 11 stycznia 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości⁴⁷, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Z kontroli sporządzono notatki oraz dokumenty obejmujące ważenie odebranych odpadów komunalnych. Kontrola nie wykazała nieprawidłowości. Z ww. kontroli nie sporządzono protokołu, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli tom II str. 317-359)

3.13. W okresie objętym kontrolą Burmistrz nie nakładał kar pieniężnych na przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, w związku z niestwierdzeniem naruszenia ustawowych obowiązków, o których mowa w ucpg⁴⁸.

(akta kontroli tom II str. 316)

3.14. W latach 2018-2022 na Gminę nie nakładano kar pieniężnych z tytułu niewłaściwego gospodarowania odpadami, o których mowa w art. 9z ucpg.

(akta kontroli tom II str. 316, 360)

4. Działania gminy w celu przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym

4.1. Gmina prowadziła działania wspierające ponowne użycie i przygotowanie do ponownego użycia odpadów, w ramach których na terenie gminy m.in. postawiono pojemnik „Serce na nakrętki”. Burmistrz poinformował, że przedsięwzięcie to łączyło działania proekologiczne, takie jak recykling, z ideą pomocy ludziom potrzebującym. Poza tym Gmina we współpracy ze Stowarzyszeniem Maestria – Edukacja i Rozwój oraz Krasnobrodzkim Domem Kultury, zorganizowała akcję pn. Wiosenna wyprzedaż garażowa, której celem była sprzedaż lub wymiana przedmiotów przyniesionych przez mieszkańców Gminy. Ponadto Rada Miejska podejmowała co roku uchwały w sprawie wyboru metody opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia stawki tej opłaty od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy

⁴⁴ Rodzaj odpadów oraz ich ilość w każdym miesiącu danego roku.

⁴⁵ Baza danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami.

⁴⁶ Zgodnie z art. 9taa ucpg Nie dokonuje się korekty sprawozdań (...) po upływie dwóch lat od terminu ich przekazania.

⁴⁷ Dz. U. z 2013 r. poz. 122.

⁴⁸ Art. 9x ust. 1 i 2, art. 9xa, art. 9xaa oraz art. 9xb ucpg.

i ustalała zwolnienie w części z ww. opłaty mieszkańców budynków jednorodzinnych kompostujących bioodpady stanowiących odpady komunalne w kompostowniku przydomowym. W 2023 r. zwolnienie to wynosiło 2 zł miesięcznie od jednego mieszkańca.

(akta kontroli tom I str. 292-300)

4.2. Gmina realizowała zadania, które były wskazane w Planie Gospodarki Odpadami dla Województwa Lubelskiego 2022. Zapisano je w rozdziale 5. Kierunki działań i systemy gospodarowania odpadami. Działania dotyczyły m.in.: kierowania zmieszanych odpadów komunalnych do przetworzenia w instalacjach regionalnych; zwiększenia efektywności selektywnego zbierania „u źródła”, w tym również komunalnych odpadów ulegających biodegradacji; tworzenie zachęt w zakresie zagospodarowywania odpadów zielonych i innych bioodpadów w przydomowych kompostownikach; organizowanie giełd wymiany różnych rzeczy, w tym w szczególności urządzeń domowych, ubrań i obuwia. Burmistrz poinformował, że Gmina realizując cele i zadania określone w ww. Planie, nie miała problemów z ich wykonaniem.

(akta kontroli tom I str. 238-259, 313)

4.3. Gmina nie stosowała kryteriów ponownego użycia lub przygotowania do ponownego użycia odpadów przy udzielaniu zamówień publicznych.

W Urzędzie podejmowano działania na rzecz poprawy efektywności energetycznej. W latach 2018-2020 Gmina realizowała projekt pn. Montaż Odnawialnych Źródeł Energii na terenie Gminy Krasnobród, realizowanego w ramach Osi Priorytetowej 4. Energia Przyjazna Środowisku, Działanie 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Celem projektu była poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji, zmniejszenie wykorzystania konwencjonalnych źródeł ciepła, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz zmniejszenie kosztów produkcji C.W.U.⁴⁹ W ramach projektu na terenie gminy zaplanowano zainstalowanie 347 sztuk nowoczesnych kolektorów słonecznych na 347 budynkach, 23 sztuk pomp ciepła, 19 sztuk paneli fotowoltaicznych na 19 budynkach oraz 12 zestawów składających się z pompy ciepła i paneli fotowoltaicznych. Na realizację tego projektu otrzymano dofinansowanie w kwocie 4469 tys. zł.

W latach 2020-2022 Gmina realizowała projekt pn. Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego w gminie Krasnobród, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Osi priorytetowej 5. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna, Działanie 5.5 Promocja niskoemisyjności Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Zaplanowany zakres inwestycji obejmował wykonanie linii kablowej o długości 567 m, montaż słupów oświetleniowych w liczbie 14 sztuk, montaż opraw oświetleniowych w liczbie 25 sztuk, montaż szafy sterowania oświetleniem oraz budowę inteligentnego systemu zarządzania oświetleniem. Dofinansowanie wyniosło 529,5 tys. zł.

W latach 2019-2022 Gmina realizowała projekt pn. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Krasnobród w ramach Osi Priorytetowej 5. Efektywność Energetyczna i Gospodarka Niskoemisyjna, Działania 5.2. Efektywność energetyczna sektora publicznego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Celem projektu było

⁴⁹ C.W.U.- Ciepła woda użytkowa.

zwiększenie efektywności energetycznej budynków, poprawa jakości środowiska przyrodniczego, zmniejszenie kosztów eksploatacji budynków oraz poprawa warunków nauki i pracy. Zakres prac obejmował termomodernizację dwóch budynków użyteczności publicznej: Zespołu Szkół w Krasnobrodzie przy ul. Lelewela 37 oraz Budynku Podmiotów Ekonomii Społecznej przy ul. Rynek 12 w Krasnobrodzie. Gmina uzyskała dofinansowanie na realizację tego projektu w wysokości 1008,2 tys. zł.

Informacje o wdrażanych/realizowanych projektach zamieszczano na stronie internetowej UM⁵⁰ oraz w gazecie lokalnej.

(akta kontroli tom I str. 312-313, tom II str. 363-368)

W UM podejmowano również działania prowadzące do optymalizacji wydatków na zakup energii elektrycznej i energii gazowej. W tym celu Rada Miejska podejmowała uchwały⁵¹ w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie z gminami sąsiednimi porozumień o wspólnym przygotowaniu i przeprowadzeniu postępowań o udzielenie zamówień na zakup ww. energii.

Rada Miejska podjęła również uchwałę⁵² w sprawie aktualizacji Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Krasnobród, w którym przeprowadzono analizę działań możliwych do realizacji w związku ze zmniejszeniem zużycia energii oraz ograniczaniem emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych do atmosfery.

(akta kontroli tom II str. 418-434)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności UM w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Burmistrz nie sporządził raportów z wykonania gminnego programu ochrony środowiska, co było niezgodne z postanowieniami art. 18 ust. 2 Poś, który stanowi, że organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raport z wykonania gminnego programu ochrony środowiska, który przedstawia radzie gminy. Burmistrz wyjaśnił, że raport z aktualnego gminnego programu ochrony środowiska zostanie sporządzony w 2024 r. Natomiast raporty z poprzednio obowiązującego Programu⁵³ nie zostały sporządzone ze względu na skromne zasoby kadrowe, co uniemożliwiło zrealizowanie ww. obowiązku we własnym zakresie. Poinformował również, że obecnie planowane są środki na wykonanie raportu w nowym roku budżetowym.
2. Na stronie podmiotowej BIP UM nie udostępniono analiz stanu gospodarki odpadami komunalnymi, pomimo ich sporządzania. Ostatnia opublikowana analiza pochodziła z 2014 r.
Zgodnie z art. 9tb ust. 3 ucpg analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi podlega publicznemu udostępnieniu na stronie podmiotowej BIP urzędu gminy.
Burmistrz wyjaśnił, że dane zawarte w analizie są wykorzystywane w Raporcie o stanie Gminy, który umieszczany jest w BIP UM.
NIK zauważa, że Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi zawiera bardziej szczegółowe dane niż te zawarte w Raporcie o stanie Gminy. Zamieszczanie na stronie BIP jedynie ww. Raportu nie stanowi zatem realizacji obowiązku wynikającego z art. 9tb ust. 3 ucpg.

⁵⁰ <https://krasnobrod.pl/projekty-unijne/>

⁵¹ Uchwała nr XXI/174/2021 Rady Miejskiej w Krasnobrodzie z dnia 28 stycznia 2021 r., Uchwała nr XXXIII/271/2022 Rady Miejskiej w Krasnobrodzie z dnia 15 września 2022 r. oraz, Uchwała nr XXVIII/236/2022 Rady Miejskiej w Krasnobrodzie z dnia 9 marca 2022 r.

⁵² Uchwała nr XIV/120/2020 Rady Miejskiej w Krasnobrodzie z 13 lutego 2020 r.

⁵³ Gminny program ochrony środowiska na lata 2016-2019.

3. Na stronie internetowej Urzędu nie udostępniono informacji o aktualnym poziomie składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 pkt 9 lit. c ucpg, gmina udostępnia na stronie internetowej urzędu gminy informacje m. in. o osiągniętym przez gminę oraz podmioty odbierające odpady komunalne na podstawie umowy z właścicielem nieruchomości, w danym roku kalendarzowym, wymaganym poziomie przygotowania do ponownego użycia i recyklingu, poziomie składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, zwanym dalej „poziomem składowania”, oraz poziomie ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Burmistrz wyjaśnił, że wszystkie wymienione wyżej informacje zawarte są w Raporcie o stanie Gminy. Raport taki zamieszczany jest co roku w BIP UM w dziale Gospodarka Odpadami Komunalnymi. Poinformował, że zwróci uwagę, by aktualizować informacje na stronie internetowej w zakładce Gospodarka odpadami co najmniej raz w roku lub kiedy zajdą istotne zmiany w systemie gospodarki odpadami.

NIK zwraca uwagę, że w Raporcie o Stanie Gminy znajduje się jedynie krótka informacja o osiągnięciu wymaganych poziomów (bez szczegółowych danych). Natomiast zamieszczone informacje o osiągniętym przez Gminę oraz podmioty odbierające odpady komunalne, na podstawie umowy z właścicielem nieruchomości, wymaganym poziomie przygotowania do ponownego użycia i recyklingu oraz poziomie ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, pochodzą z 2016 r.

4. W latach 2018-2022 UM nie przeprowadzał, w wymaganym przez art. 9u ust. 1 ucpg terminie, kontroli w podmiotach wpisanych do rejestru działalności regulowanej w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, za wyjątkiem jednej takiej kontroli przeprowadzonej w czerwcu 2022 r. w jednym podmiocie odbierającym takie odpady.

Zgodnie z art. 9u ust. 1a ucpg w stosunku do podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości wójt, burmistrz lub prezydent miasta jest obowiązany prowadzić kontrolę, co najmniej raz na dwa lata.

Burmistrz wyjaśnił, że w 2020 r. nie przeprowadzano kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne w następstwie wprowadzonych obostrzeń związanych z wystąpieniem pandemii wywołanej wirusem COVID-19.

NIK zauważa, że obostrzenia związane z wystąpieniem pandemii COVID-19, nie zwalniały z obowiązku przestrzegania ustawowych przepisów. Jednocześnie wskazuje, że w okresie przed wystąpieniem pandemii kontrole te również nie były wykonywane.

5. Nie sporządzono protokołu z przeprowadzonej w czerwcu 2022 r. kontroli podmiotu odbierającego odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, co naruszało art. 380 ust. 1 Poś.

Zgodnie z art. 380 ust. 1 Poś, z czynności kontrolnych kontrolujący sporządza protokół, którego jeden egzemplarz doręcza kierownikowi kontrolowanego podmiotu lub kontrolowanej osobie fizycznej.

Burmistrz wyjaśnił, że przeprowadzona kontrola nie wykryła żadnych nieprawidłowości w związku z tym nie sporządzono protokołu pokontrolnego.

NIK zauważa, że brak wykrycia nieprawidłowości przez przeprowadzających kontrolę, nie zwalnia z obowiązku udokumentowania tego faktu w sposób wskazany w art. 380 ust. 1 Poś oraz doręczenia protokołu kontrolowanemu.

OCENA CZĄSTKOWA

Działania UM zapewniały warunki do skutecznego wdrażania GOZ, o czym świadczyło przyjęcie gminnego programu ochrony środowiska. Podejmowane działania nie zawsze były jednak realizowane prawidłowo. Pomimo realizacji gminnego programu ochrony środowiska, nie sporządzano raportów z jego wykonania. Prowadzono działania edukacyjne, uchwalono Regulamin ucpg oraz zapewniono selektywną zbiórkę odpadów komunalnych na terenie gminy. Gmina osiągnęła zakładane poziomy zagospodarowania odpadów komunalnych oraz realizowała przedsięwzięcia służące poprawie efektywności energetycznej. Cele i zadania realizowano zgodnie z WPGO, jednak nie wywiązywano się z obowiązku przeprowadzenia, w odpowiednim terminie i zakresie wymaganym przepisami ucpg, kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, a z przeprowadzonej kontroli nie sporządzono protokołu. Pomimo sporządzenia analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi, nie udostępniano jej na stronie BIP. Nie udostępniono również informacji o aktualnie osiągniętych poziomach zagospodarowania odpadów komunalnych.

OBSZAR

2. Przeprowadzenie projektu pilotażowego dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym

Opis stanu faktycznego

Gmina 21 lutego 2018 r. zawarła z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej⁵⁴ porozumienie, które określało zasady współpracy przy dofinansowaniu ze środków Funduszu przedsięwzięć dotyczących upowszechnienia doświadczeń we wdrażaniu idei gospodarki odpadami o obiegu zamkniętym na poziomie gminy w oparciu o pilotażowe, kompleksowe koncepcje realizowane w gminie⁵⁵. Przedsięwzięcia te miały być dofinansowane w ramach programu priorytetowego 2.4 „Gospodarka o obiegu zamkniętym w gminie – program pilotażowy”. Do Porozumienia GOZ dołączono listę przedsięwzięć⁵⁶ planowanych do realizacji na terenie gminy ze wskazaniem m.in. formy dofinansowania⁵⁷ oraz planowanego terminu złożenia wniosku. W Urzędzie opracowano Koncepcję wdrożenia GOZ⁵⁸, w której określono cel i zakres pilotażowego projektu GOZ. W Koncepcji wskazano odbiorców projektu, opisano obszary działań⁵⁹, których realizacja skutkować miała m.in. poprawą stanu powietrza, zmniejszeniem ilości wytwarzanych odpadów, zwiększeniem procesów recyklingu, a tym samym ograniczeniem składowania odpadów.

W dniu 29 czerwca 2018 r. Gmina wypowiedziała⁶⁰ Porozumienie GOZ z NFOŚiGW, które uległo rozwiązaniu z dniem 31 grudnia 2018 r.

Burmistrz wyjaśnił, że podjęte działania i podpisane Porozumienie GOZ nie znalazło akceptacji Rady Miejskiej. Poinformował, że warunki finansowe udziału w programie były zbyt dużym obciążeniem dla Gminy.

⁵⁴ Dalej: NFOŚiGW lub Fundusz.

⁵⁵ Dalej: Porozumienie GOZ.

⁵⁶ Edukacja i komunikacja w zakresie GOZ, Zrównoważone gospodarowanie odpadami, Energia – myśl globalnie działaj lokalnie, Ochrona zasobów wodnych.

⁵⁷ Pożyczka lub dotacja.

⁵⁸ Dalej: Koncepcja GOZ.

⁵⁹ Edukacja i komunikacja, zrównoważone gospodarowanie odpadami, energia, ochrona zasobów wodnych.

⁶⁰ Na podstawie § 7 ust. 3 Porozumienia GOZ.

OCENA CZĄSTKOWA

W związku z wypowiedzeniem umowy z NFOŚiGW i nieprzystąpieniem Gminy do projektu pilotażowego pn. Gospodarka o obiegu zamkniętym, NIK nie dokonywała oceny kontrolowanej jednostki w tym zakresie.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami Najwyższa Izba Kontroli formułuje następujące wnioski:

Wnioski

1. Sporządzanie co dwa lata raportów z wykonania gminnego programu ochrony środowiska zgodnie z art. 18 ust. 2 Poś i przedstawianie go Radzie Gminy.
2. Zamieszczanie na stronie internetowej Urzędu informacji, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 9 ppkt c ucpg.
3. Zamieszczanie w BIP UM informacji określonych w art. 9tb ust. 3 ucpg.
4. Przeprowadzanie kontroli podmiotów odbierających odpady komunalne zgodnie z art. 9u ust. 1a ucpg oraz dokumentowanie ich wyników zgodnie z art. 380 ust. 1 Poś.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

**Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń**

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

**Obowiązek
poinformowania NIK
o sposobie
wykonania wniosków**

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 2 listopada 2023 r.

Kontroler:

Anna Zawadzka
inspektor kontroli państwowej

p.o. Dyrektor

Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie

Edward Szempruch

.....
podpis

.....
podpis